

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ВПЛИВУ МАКРОФАКТОРІВ НА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах швидких технологічних змін та динамічної конкуренції головним ресурсом підвищення конкурентоспроможності підприємства стає його інтелектуальний капітал. Тому питання його дослідження та виявлення факторів, що на нього впливають, все більше привертають увагу науковців.

До макрофакторів, тобто факторів, які обумовлюють формування, використання та розвиток інтелектуального капіталу на рівні держави, наслідки якого прямо позначаються на розвитку інтелектуального капіталу підприємств, на нашу думку, належать:

1) демографічні чинники (чисельність і склад населення, рівень народжуваності, смертності, статтєво-вікова структура, тривалість та якість життя населення і т.д.) – несприятлива демографічна ситуація в країні призводить до скорочення чисельності працездатного населення на мікрорівні, зменшує кількість висококваліфікованої робочої сили та вимагає зростання витрат на професійне навчання персоналу з боку підприємств;

2) соціальні фактори (рівень доходів і життя населення, їх диференціація, рівень соціальної напруги в суспільстві і т.д.) - незадоволеність більшості населення рівнем особистих доходів призводить до неповного задоволення особистих потреб, а відтак – і відтворення людського капіталу на підприємствах, до еміграції працівників, зменшує стимули до творчої праці;

3) державна політика:

3.1. демографічна політика - підвищення соціальних виплат (по

народженні дітей, прожиткового мінімуму та ін.) призводить до покращення добробуту окремого працівника;

3.2. політика зайнятості – діюча вітчизняна політика носить формальний характер та не сприяє розвитку людського капіталу;

3.3. політика соціального захисту - вітчизняна політика призводить до необхідності збільшення витрат підприємств на соціальні заходи та водночас обмежує можливості населення для розвитку;

3.4. інноваційна та науково-технічна політика – незадовільний рівень матеріального забезпечення закладів науки та оплати праці вчених, значне зменшення чисельності наукових працівників, низькі темпи створення інноваційної інфраструктури призводять до зменшення та старіння науково-технічних кадрів, скорочення інноваційної активності підприємств, розриву зв'язку науки та виробництва, що вимагає необхідності зростання витрат з боку підприємств на науково-технічні роботи та інноваційну діяльність;

3.5. антимонопольна політика – впливає на стан конкурентного середовища підприємств;

3.6. екологічна політика – зростання екологічного навантаження в країні та обмеження фінансування з боку держави вимагає підвищення витрат на екологічну сферу на підприємствах;

4) правова база (дієвість та якість соціально трудового законодавства, досконалість правового регулювання науково-технічної діяльності, інформаційної сфери, інтелектуальної власності, господарських відносин) - визначає ефективність формування, використання та захисту прав власності на окремі складові інтелектуального капіталу;

5) система освіти - наявні обмеження доступності вищої освіти для малозабезпечених сімей за рахунок зростання платності послуг, неузгодженість вимог ринку праці та змісту професійної освіти, що призводить до дефіциту висококваліфікованих працівників та працівників робочих професій, проблем працевлаштування молодих спеціалістів-

управлінців. Всі ці фактори в сукупності вимагають збільшення витрат підприємств на професійне навчання;

6) екологічні чинники (ступінь забруднення довкілля, наявність в країні заповідних або рекреаційних зон тощо) - високий рівень забруднення навколишнього середовища призводить до погіршення здоров'я та скорочення тривалості життя населення (в т. ч. працездатного населення працездатного віку);

7) стан здоров'я (рівень захворюваності населення, в т.ч. смертельними та невиліковними хворобами, рівень нещасних випадків на підприємствах, наявність епідеміологічної ситуації в країні, рівень смертності населення) - впливає на обмеження працездатності робочої сили на підприємствах та призводить до зростання попиту на працю для роботи у шкідливих умовах;

8) фінансові фактори (державне фінансування науки, освіти, охорони здоров'я, охорони навколишнього середовища та праці, інноваційної та науково-технічної діяльності, розвиток інформаційної складової та ін.) - відсутність суттєвої фінансової допомоги з боку держави на підвищення кваліфікації та перекваліфікації кадрів, скороченням держзамовлення на підготовку фахівців різних спеціальностей, охорону здоров'я та праці, захист навколишнього середовища, фінансування інновацій та інформаційного середовища вимагає значного зростання відповідних витрат з боку підприємств;

9) міжнародні чинники (стан розвитку зарубіжних країн-основних партнерів країн, стан міжнародної економіки і т.д.) – проявляється в наявності зв'язків підприємства з зарубіжними структурами, в т.ч. з питань науково-технічного співробітництва;

10) економічне становище країни - вплив держави за всіма вище перерахованими напрямками, тому впливає на всі процеси, пов'язані з розвитком та підтримкою інтелектуального капіталу підприємств.